

РЕЦЕНЗИИ / REVIEWS

Амелия ЛИЧЕВА

(Софийски университет „Св. Климент Охридски“)

ЛИТЕРАТУРНА ХОФМАНИАДА

(Обаянието Е. Т. А. Хофман / Faszination E.T.A. Hoffmann / Fascination: E. T. A. Hoffmann. [Сборник с доклади от Международен интердисциплинарен форум „Е. Т. А. Хофман в България“, 23 – 26.10.2019 г., Пловдив], съст. С. Черпокова, София: НИОН „Аз-буки“, 2024. ISBN 978-619-7667-69-1.)

Amelia LICHEVA

(St. Kliment Ohridski University of Sofia)

LITERARY HOFMANIAD

(Faszination E. T. A. Hoffmann in Bulgaria / Faszination E. T. A. Hoffmann / Fascination E. T. A. Hoffmann. [Collection of papers from the International Interdisciplinary Forum E. T. A. Hoffmann in Bulgaria, 23 – 26.10.2019, Plovdiv], comp. S. Cherpokova, Sofia: Az-buki National Publishing House, 2024. ISBN 978-619-7667-69-1.)

Намерението на сборника „Обаянието Е. Т. А. Хофман“, съставен от Светла Черпокова, както и на анонсираната чрез него литературно-критическа библиотека „Юбилеум“, се вписва в една от важните посоки, по които успя да тръгне българското литературознание, а именно – да заявява и доказва своята адекватност и нормалност. В последните етикети няма нищо парадоксално. С тях назовавам факта, че то постепенно престана да се изживява като част от някаква самобитна и екзотична мисъл, престана да се вглежда само в себе си и в родната литература, а когато опре до чужди идеи, непрекъснато само да ги реферира към българската публика, а все повече се опитва да е част от общите тенденции в хуманитаристиката. Сборници като този са особено подходящи за онагледяването на подобна амбиция, защото поставят редом български

и чужди изследователски текстове, като техен обект е автор, който със сигурност е сред най-анализираните в световен план. По този начин успяваме да видим засичанията, да открием важни родни приноси, както и да докажем, че действително българското литературознание в случая може да се мисли като имащо влог в европейското културно наследство по темата за четенето и интерпретацията на „Малкият Цахес, наречен Цинобър“, но и по-общо – по отношение на Хофман.

За последното допринася и многоезичието на сборника, по който е работено изключително професионално и преводите от български на английски и немски, както и тези към български, гарантират живота на книгата в многоезична среда.

Със самата си направа, както и с обекта си, „Обаянието Е. Т. А. Хофман“ великолепно кореспондира с тенденцията, която от 60-те години насам става все по-актуална, а именно – да мислим културата като цяло, но и литературата в частност, като хибрид, търсейки следите, влиянията, негласните диалози. Голяма част от текстовете в сборника правят точно това – изследват интертекстуалните връзки, породени от Хофмановите текстове – с Кнут Хамсун, с Музил, в контекста на Английския романтизъм, на готическото писане, на тривиалната литература. Всичко това дава възможност не просто да се конструират умели връзки, но и да се покаже колко жив и модерен автор е Хофман. Нещо повече, творчеството му позволява то да се контекстуализира чрез най-модерни походи, включително да се положи сред едно по-политическо говорене, както наблюдаваме в статиите на Димитър Камбуров, Мария Ендрева или Младен Влашки.

Друго достойнство на изданието е неговата интердисциплинарност, за която допринася и фокусирането върху различните адаптации на Хофман, най-вече в сферата на театъра. Текстовете, посветени на това, като че ли следват разбирането на Лорънс Венути, за когото при реконтекстуализиране на изходни материали едно произведение от втори ред, като превод или адаптация, ги подлага на преобразуване, което променя значението им дори и когато е положено усилие да бъде запазена приликата. Затова статиите на Камелия Николова, Светла Черпокова, Ана Топалджикова показват как при адаптацията винаги трябва да отчитаме формалните и тематичните разлики, привнесени от преобразуването, както и движението към различен език и култура. Неизбежно се отчитат и новият контекст, различните лингвистични модели, културни традиции и социални институции, в които попадат новите адаптирани произведения.

В една скорозна анкета с ученици от софийски училища за това кои автори биха искали да изучават, сред малкото конкретни предло-

жения се появи името на Хофман – заради „Пясъчният човек“, но и по-общо – заради темата за двойничеството и автоматите при немския романтик. Споменавам този факт, защото индиректно той допълва важността на едно подобно издание, което още по-силно вписва творчеството на Хофман с цялата гама от възможни посоки в него в проблематиката на съвременното ни.

Professor Amelia Licheva, DSc
St. Kliment Ohridski University of Sofia
Sofia, Bulgaria
e-mail: licheva@slav.uni-sofia.bg